

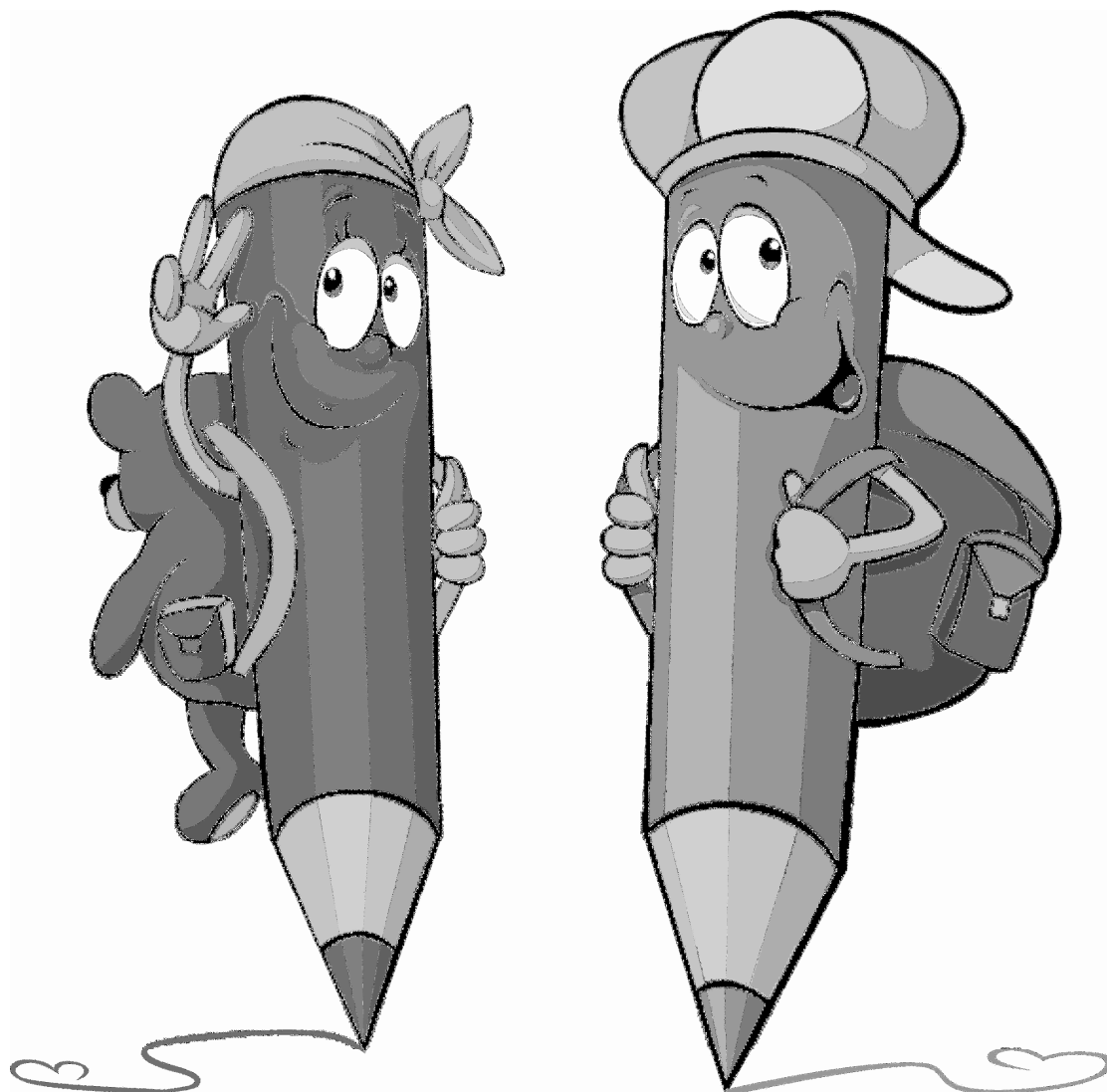
מדינת ישראל
משרד החינוך

המנהל הפדגוגי
האגף לחינוך יסודי

ראמ"ה
הרשות הארצית למדידה
והערכה בחינוך

מדריך למורה משימות אצידוד כתיבה

ועדת היגוי:

יו"ר פרופ' דורית רביד, בית ספר לחינוך והחוג להפרעות בתקשורת, אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר חני שלטון, מנהלת תחום מדידה מעצבת, אגף בחינות, ראמ"ה
ד"ר צילה שלום, יועצת פדגוגית בתחום השפה, ראמ"ה
ד"ר טליה חיימוביץ, פסיכומטריקאית, ראמ"ה

צוות פיתוח:

תהילה גרינוולד, ראש צוות כתיבה
פזית קוטלר, חברת צוות כתיבה
גלית בן צדוק, חברת צוות כתיבה
גלית כהנא, פסיכומטריקאית
אלה שפירא, פסיכומטריקאית
יעל קפלן, עורכת לשון
מריאנה מלטין, ריכוז
ויקי עובדיה, ריכוז

עיצוב, הפקה וזכויות יוצרים:

המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח)

זכויות יוצרים תמונת שער – © Schwarchana/shutterstock.com

תוכן עניינים

4	רציונל / פרופ' דורית רביד
6	מה כוללת הערכה?
8	השלבים ביחידות ההוראה-למידה
12	ניצוד להפעיל את הערכה?
14	טבלת ההערכה של ביצועי תלמיד/ה (יחידות 1-2; 3-4)
16	טבלה ריקה להערכת ביצועי תלמיד/ה
17	הסבר למדדים של "טבלת הערכה לביצועי תלמיד/ה"
25	ניתוח היחידות למורה
25	קבוצה 1
25	יחידה 1: הכלב – חברו הטוב של האדם
38	יחידה 2: משחק הכדורגל
53	יחידה 3: מי צריך פייסבוק?
71	קבוצה 2
71	יחידה 1: לא מוותרים על ארוחת בוקר
84	יחידה 2: ילד בן 9 רדף אחרי כדור, ושב הביתה אחרי 4 חודשים
100	יחידה 3: מכנסי ג'ינס
120	קבוצה 3
120	יחידה 1: קרקס
133	יחידה 2: פיטר פן
148	יחידה 3: המצאת הגלגל
162	קבוצה 4
162	יחידה 1: פרס נובל
176	יחידה 2: מסטיק – מותר ללעוס?
191	יחידה 3: העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות
207	המלצות דידקטיות
210	הצעות לפעילויות העשרה
211	נספחים - 12 המשימות

רציונל / פרופ' דורית רביד

השגת יכולות כתיבה היא תהליך ארוך טווח וקשה במיוחד, המשקף את העובדה שהכתיבה היא פסגת היכולות האורייניות: מחד גיסא היא דורשת הפקה יצירתית של תכנים מגוונים, ההולמים את הנסיבות התקשורתיות; מאידך גיסא היא מחייבת שליטה במערכת מובנית ומאורגנת המגבילה שיטתית את מבנה השיח הכתוב ואת צורתו תוך גיוס של משאבי שפה (אוצר מילים, מבנים מורפו-תחביריים, מערכת הפיסוק) ושל משאבי קוגניציה עשירים (יכולות ניהול executive control, תכנון, הצבת מטרות, מניפולציה של סדרות, מטא זיכרון). כל זאת תוך דרישה להתכתבות אינטגרטיבית עם טקסטים אחרים ועם מקורות מידע חיצוניים ("ידע עולם").

בפני הנחלה ראויה של כתיבה עומדים שלושה מכשולים. המכשול הראשון הוא העובדה שהוראת הכתיבה ולימודה הם תהליך ממושך, הדורש מן התלמיד התנסות מרובה, חוזרת ונשנית בהקשרים שונים, ומן המורה עבודה אינטנסיבית ורקורסיבית של מורה-על-תלמיד. לפיכך, בכיתה עתירת תלמידים הוראת הכתיבה היא כמעט דרישה בלתי אפשרית מן המורים. המכשול השני נעוץ בכך שעל הכתיבה להיות אינפורמטיבית והולמת סוגות שונות, ולעתים הדבר קשה לתלמידים (במיוחד לתלמידים בבית הספר היסודי) עקב היעדר מידע ותכנים זמינים. קושי זה קשור לכמות הקריאה המועטה בקרב רוב התלמידים בשלב זה, המונעת הן רכישה יעילה של ידע והן התנסות בקריאת טקסטים (וחוזר חלילה). המכשול השלישי הוא הידע הלשוני בכל רמות השיח בכלל ובלשון הכתובה בפרט, הנדרש לכתיבה. לבסוף, מלבד הזמן והמאמץ הנדרשים מן המורים, לא תמיד עומדים לרשותם הידע המסודר והשיטתי באשר להוראת הכתיבה.

על כן בערכה זו כל תלמיד יתמודד עם **קטעי קריאה** קצרים, המכילים טקסטים מסוגות שונות: טקסטים מידעיים, טקסטים טיעוניים וכתבות. הטקסטים נבחרו לערכה מאחר שהם קצרים, מעניינים ועשירים מבחינה תוכנית ומבחינה לשונית. זאת כדי לתת לתלמידים תשומה איכותית (קלט) מתאימה, המזמנת שפה עשירה מבחינת התוכן והלשון לקידום הכתיבה. לאחר כל טקסט מופיעה משימה של מילוי **תרשים**, שבה יבנה לעצמו התלמיד את המפה המנטלית של הטקסט, כלומר מפה הכוללת את הרעיונות המרכזיים בטקסט. לאחר מכן מופיעים **שני קלזים פתוחים** שעל התלמיד להשלים. הקלזים האלה משחזרים את טקסט הקריאה, תוך השמטה של יסודות בטקסט. הדבר מחייב את התלמיד לקרוא את הטקסט המקורי פעם נוספת ולהתמודד עם יכולת ההשלמה שלו בקלז. בקלז הראשון מושמטים מן הטקסט יסודות מעטים וקצרים (מילה אחת או שתיים), ובקלז השני מושמטים צירופים ארוכים יותר, כך שעל התלמיד להתמודד הן עם הבדלים גדולים יותר בניסוח בין הטקסט המקורי לטקסט המשוכתב והן עם הדרישה להשלמות עצמאיות יותר. לבסוף, התלמיד נדרש לשחזר את הטקסט המקורי מזיכרונו, כאשר השלבים הקודמים משמשים לו אבני דרך ליצירה הסופית: **הפקה של טקסט עצמאי**, עשיר בתוכן ותקין על כל פניו הלשוניים.

יתרונות התהליך הם בעוגן החסון שהוא מספק לתלמיד ולמורה במעבר מקריאה לכתיבה. התלמיד אינו "מוצף" בראשית התהליך בדרישה לייצר טקסט שהוא גם חדש ואינפורמטיבי וגם תקין מבחינה לשונית. התרשים והקלזים הם פלטפורמה המדגימה מהו מבנה טוב של טקסט ומהו ניסוח תקין. בנוסף, הם יוצרים מצב שבו התלמיד נדרש לקרוא יותר מפעם אחת הן את הטקסט המקורי והן את טקסט המטרה ולספק כתיבה ממוקדת ומצומצמת בהקשרים האלה.

המחווים למורה, הודות לעיגונם בטקסט, מסייעים באמצעות מפרש תשובות עד סוף התהליך. יציבותו של הטקסט, הנתון בכל שלב, מאפשרת לגוון בהתאם לנדרש – בניסוח, באוצר המילים, בפיסוק ואפילו, לקראת הסוף, בתכנים הנדרשים. הדבר מסייע להעריך, ללמד, לעצב ולהטמיע היבטים שונים של הכתיבה בקרב התלמידים וגם בקרב מוריהם, בלי לטבוע ב"ים הגדול והמאיים" של הכתיבה.

ערכה זו היא בחזקת שלב א' של הוראת הכתיבה, והיא מתאימה לביצוע באמצע בית הספר היסודי, בזמן שבו התלמידים כבר שולטים דיים במערכת האורתוגרפית כדי לכתוב ולקרוא, ואפשר לסייע להם ללמוד לכתוב, כדי שיוכלו להמשיך וללמוד בעזרת כתיבה.

מה כוללת הערכה?

הערכה כוללת 12 יחידות הוראה-למידה המיועדות לתלמידים, וכן מחוונים למורים.

כל יחידה מורכבת מחמישה שלבים:

1. קריאה של הטקסט
2. מיפוי הטקסט באמצעות תרשים זרימה
3. השלמה של מילים מן הטקסט (קלוז)
4. השלמה של צירופים מורחבים מן הטקסט (קלוז מורחב)
5. כתיבה שמטרתה שחזור של הטקסט במלואו.

ארבעת השלבים הראשונים הם, למעשה, אבני הדרך לביצוע השלב החמישי והמרכזי: שחזור הטקסט על-ידי התלמיד (ללא הסתמכות על הטקסט המקורי).

יחידות ההוראה-למידה כוללות טקסטים מסוגות שונות והן מאורגנות בקבוצות, על-פי רמות הקושי של הטקסטים. ארגון כזה מאפשר לתלמיד לעבור תהליך מובנה ומתפתח של כתיבת טקסטים: מטקסט הקרוב לעולמו של התלמיד והעוסק בנושא המוכר לו, שקל להתמודדות מבחינת המבנה ומבחינת אוצר המילים שלו – עד טקסטים מורכבים יותר מבחינת הנושא, המבנה ואוצר המילים. כך, למשל, הטקסט הראשון עוסק בכלב ובקשר בין בעל החיים הזה לאדם, בעוד הטקסט העוסק בלעיסת מסטיק, הנמצא בקבוצה הרביעית, הוא טקסט מדעי, בעל מבנה מורכב של טענות וביסוסן ואוצר מילים הכולל מילים שאינן שכיחות בשפת היום-יום.

12 יחידות הוראה-למידה

להלן החלוקה של הטקסטים על-פי רמות הקושי.

1. קבוצה ראשונה

קבוצה זו כוללת טקסטים הקרובים לעולמם של התלמידים מבחינת הנושא, המבנה ואוצר המילים.

א. הכלב – חברו הטוב של האדם

ב. משחק הכדורגל

ג. מי צריך פייסבוק?

2. קבוצה שנייה

קבוצה זו כוללת טקסטים הקרובים לעולמם של התלמידים, בסוגה המדעית-עיונית, המשלבת מאפיינים סיפוריים.

א. לא מוותרים על ארוחת בוקר

ב. ילד בן 9 רדף אחרי כדור, ושב הביתה אחרי 4 חודשים (מוחמד פאזלו)

ג. מכנסי הג'ינס

3. קבוצה שלישית

קבוצה זו כוללת טקסטים מדעיים מורכבים יותר מבחינת התוכן, המבנה ואוצר המילים.

א. קרקס

ב. פיטר פן

ג. המצאת הגלגל

4. קבוצה רביעית

קבוצה זו כוללת טקסטים מדעיים בעלי מבנים מורכבים, העוסקים בנושאים הרחוקים מעולמם של התלמידים.

א. פרס נובל

ב. מסטיק – מותר ללעוס?

ג. העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות

השלים ביחידות ההוראה-למידה

1. שלב הקריאה של הטקסט

בשלב הראשון על התלמידים לקרוא את הטקסט באופן עצמאי, ללא תיווך או סיוע. הטקסטים המוצעים לקריאה בערכה זו נבחרו בקפידה כדי שהתלמידים יפגשו טקסטים קצרים ואיכותיים. הכוונה היא שהתלמידים יקראו כמה שיותר טקסטים מסוג זה, כדי שבהמשך יוכלו להפיק בעצמם טקסטים איכותיים. ההתוודעות לטקסטים במגוון נושאים, במבנים מורכבים שונים והכוללים אוצר מילים עשיר, פותחת צוהר ליצירה עצמאית דומה בקרב התלמידים בעתיד. כמו כן, קריאה של טקסטים רבים מסוגה מסיימת תגביר את היכולת של התלמידים לצפות מראש את מבנה הטקסט, ותוביל להתמצאות קלה יותר בטקסט מסוגה דומה.

הטקסטים בערכה מסודרים על-פי רמת קושי עולה: בקבוצה הראשונה נכללים הטקסטים הקלים (חלקם מנוקדים) ובקבוצה הרביעית נכללים הטקסטים הקשים ביותר. כך מתאפשרת פעילות של תלמידים ברמות שונות. תלמידים שיתקשו בקריאת הטקסטים האלה ויזדקקו לתיווך של המורה (כלומר, להקראה של הטקסט) – מומלץ שיקבלו חיזוק בתחום מיומנויות הקריאה. מניסוי שערכנו הבנו שהטקסטים המוצעים בערכה מתאימים לרמות שונות של תלמידים בכיתה ד'.

2. שלב מיפוי הטקסט באמצעות תרשים

בשלב זה הטקסט עומד לרשות התלמידים ועליהם לכתוב בקצרה את הרעיונות המרכזיים שבו. המטרה של כתיבת התרשים של הטקסט היא לסייע לתלמידים לתהלך את הטקסט – להיות ערים ל"מפה המנטלית" של הטקסט, שתאפשר להם, כקוראים איכותיים, לזהות את הרעיונות המרכזיים בטקסט ולהבין את הקשרים ביניהם. קיימים מספר מודלים של תרשימים ביחידות השונות, ולכל טקסט מותאם מודל על-פי אופיו ומבנהו.

יש להיות ערים לכך שהמיומנות של מיפוי טקסט באמצעות תרשים היא מיומנות מורכבת, שלעתים אינה מוכרת בשכבת גיל זו. על כן, מוצע למורה לזמן לתלמידים עוד משימות של מיפוי טקסט, שבהן על התלמידים לקרוא טקסט ולהבין את הרעיונות המרכזיים שבו. אפשר, למשל, לעשות זאת בעת קריאת סיפורים בעברית, במולדת וכדומה. חשוב לזכור שהמיפוי הוא רק אבן דרך במימוש היצירה הסופית: שחזור הטקסט, והוא נועד לעזור לתלמידים באחזור המידע. משום כך יש להתייחס בסלחנות למידת הדיוק של החלוקה לרעיונות או לניסוח הרעיונות שבו.

כל תרשים בנוי משלושה חלקים:

- **הנושא המרכזי** – על התלמידים לזהות את הנושא המרכזי בטקסט (התמָה). הם יכולים לנסח אותו בדרכים שונות, ובלבד שהניסוח יהיה נכון ורלוונטי. נוסף על כך, התלמידים יכולים לציין את הכותרת של הטקסט בתור הנושא המרכזי. לעתים זו בחירה נכונה, במקרה שהכותרת כוללת אינפורמציה מספקת על הנושא המרכזי, ולעתים כדאי להרחיב בכתיבה נוסף על הכותרת. על כל פנים, בשכבת גיל זו הכותרת יכולה להתקבל בתור הנושא המרכזי.
- **גוף התרשים** – על התלמידים לכתוב את הרעיונות המייצגים את הטקסט מבחינת התוכן. גוף התרשים שונה מטקסט לטקסט בהתאם לארגון המידע שבו: יש טקסטים המתארים אירועים בסדר כרונולוגי, ועל כן התלמידים מתבקשים לכתוב בנוגע אליהם את "האירועים החשובים בקטע לפי הסדר"; במקרים אחרים התלמידים מתבקשים לכתוב את "הדברים החשובים בקטע". כמו כן, בטקסטים שהם ברמה הגבוהה ביותר (הטקסט העוסק בלעיסת מסטיק, והטקסט העוסק בעופות הדורסים) ניתנים לתלמידים "קביים" המבנים עבורם את הקשרים בין הרעיונות. למשל: "השיטה הקיימת כיום", "הבעיה (החיסרון בשיטה הקיימת)", "טענות בעד", "טענות נגד" ועוד.
- **משפט אחרון לסיום** – על התלמידים לכתוב משפט שיהיה רלוונטי בדרך כלשהי לטקסט שקראו. המשפט יכול להיות אמירה אישית/דעה, או שהוא יכול לכלול מסקנה של התלמיד העולה מן הטקסט, או שהוא יכול לייצג את המשפט המופיע אחרון בטקסט ומתאים לשמש כסגיר.

3. שלב ההשלמות המצומצמות (השלמה של מילים בודדות)

בשלב זה מוצג לתלמידים הטקסט ובו חסרות מילים בודדות. המילים החסרות הן מילות מפתח בטקסט, והשלמתן על-ידי התלמידים תעודד התייחסות לתוכני הטקסט. על התלמידים להשלים בכתיבה את המילים החסרות בעוד הטקסט השלם נמצא מולם. אין אנו רוצים לבדוק זכירה, אלא לדאוג לכך שהתלמידים יקראו שוב את הטקסט השלם. התלמידים יכולים להיעזר בטקסט השלם כרצונם או ליצור פרפרזות של המילים בעצמם. כל תשובה יכולה להתקבל, ובלבד שהיא תשקף היטב את התוכן החסר. יש לשים לב לכך שהייצוג הגרפי של הטקסט שבו המילים החסרות, שונה מייצוגו הגרפי של הטקסט השלם. שבירת השורות שונה בין שני הטקסטים האלה, זאת כדי לגרום לקריאה מחודשת של הטקסט השלם ולהפנמה של התכנים שבו.

שלב זה משמש שלב מקדים לשלב האחרון, שלב השחזור הסופי של הטקסט. שלב ההשלמות המצומצמות הוא קל לביצוע בשל האפשרות לעיין שוב ושוב בטקסט השלם, ועל כן אם יש טעויות רבות בשלב זה, יש לאתר אצל כל תלמיד בנפרד את מהות הקושי.

4. שלב ההשלמות המורחבות

בשלב זה מוצג לתלמידים הטקסט ובו חסרים צירופים ארוכים וחלקי משפט שלמים. הצירופים החסרים הם צירופים החיוניים להבנת הטקסט. על התלמידים להשלים בכתיבה את החסר בעוד הטקסט השלם נמצא מולם. התלמידים יכולים להיעזר בטקסט השלם כרצונם או ליצור פרפרזות בעצמם. שלב ההשלמות המורחבות הוא גשר נוסף לקראת שחזור התכנים הסופי, והרצון הוא לעודד השלמות עצמאיות של התלמידים. בשלב זה תתקבל כל השלמה שתהיה נאמנה רעיונית למקור, ושתאפשר הבנה של הטקסט החדש. השלמה שגויה תיחשב השלמה שהתוכן שלה אינו קשור לתוכני הטקסט או השלמה היוצרת טקסט שאינו מובן עד כדי כך שאי אפשר לשחזרו בעזרת ההקשר.

המטרה של כל השלבים עד כה היא לסייע בהפנמה של מגוון הטקסטים שהתלמידים קוראים, להעשיר את אוצר המילים שלהם ולפתח הבנה למבני שיח ולמבני לשון ברמות מורכבות שונות. הגיוון וההעשרה יוצרים פלטפורמה שממנה יהיה לתלמידים, קודם כול, על מה לכתוב, וכן הם מספקים דוגמות למודלים שונים של כתיבה. בשלב הסופי על התלמידים לכתוב טקסט עצמאי משלהם, המבוסס על התכנים שקראו.

5. שלב הכתיבה – שחזור הטקסט

שלב זה הוא הליכה של ערכת המשימות, שמטרתה לקדם כתיבה בקרב תלמידים. השלבים הקודמים התמקדו בתהליך ובעיבוד המידע של התלמיד כדי לסייע לתלמידים להבין את הטקסט ולתהליך אותו, ואילו השלב הזה מתמקד בתוצר. בשלב זה על התלמידים לכתוב טקסט עצמאי המשחזר, עד כמה שאפשר, את הטקסט המקורי או את רובו. חשוב לציין שבשלב זה הטקסט המקורי אינו נמצא ברשות התלמידים. כלומר, כל מה שכתבו התלמידים עד שלב זה נלקח מהם, ועליהם לשחזר את הטקסט מזיכרונם.

טקסט ברמה טובה הוא טקסט המשקף את מרבית הרעיונות המוצגים בטקסט המקורי. הוא המקשר ביניהם היטב, כך שהקורא יכול להבינו וליצור "מפה מנטלית" שלו, הדומה לזו של הטקסט המקורי.

הבדיקה של רמת הטקסט מבחינה תוכנית ומבחינה מבנית נעשית באמצעות:

א. בדיקת מספר יחידות התוכן הקיימות בטקסט המשוחזר

ב. בדיקת מידת האוטונומיות של הטקסט

ג. בדיקת הפיסוק של הטקסט – כפי שיפורט בהמשך

יש לשים לב לכך שיכולים להיות מקרים שבהם הטקסטים שיכתבו התלמידים לא יהיו רלוונטיים מבחינת התוכן – כלומר, התלמידים ימציאו תוכן חדש ולא ישחזרו את הטקסט, או מבחינת הסוגה – למשל, במקרים שבהם התלמידים יכתבו סיפור במקום טקסט מידעי.

מדריך למורה

במקרים כאלה מומלץ להחזיר לתלמידים את הטקסט שכתבו ולמקד אותם בדרישה לשחזר את תוכן הטקסט שקראו ואת הסוגה שלו. יש לשים לב, כאמור, גם לסימני הפיסוק. אם התלמיד ישתמש נכון בסימני הפיסוק, הוא ייזום בעבור הקורא הפסקות מתאימות, שיסייעו לו לקרוא קריאה רציפה ולשחזר טוב יותר את הטקסט המקורי.

כיצד להפעיל את הערכה?

קיימת גמישות רבה בהפעלת הערכה. כל מורה יכולה להפעילה בהתאם לרמת הכיתה ובהתאם לצורכי התלמידים. בעיקרון, כל מי שיעבוד על כל 12 הטקסטים, יבצע את הפעילויות שבעקבותיהם, יפיק תועלת מכך. ההערכה מסייעת ומעודדת לכתיבה של סוגות שונות ומגוונות, החל מסיפור קצר ועד לטקסט מידעי-שכנועי. [מידע-שכנועי]

המורה יכולה להקדיש שעת פעילות על טקסט אחד זהה לכל הכיתה במשך שלושה חודשים, אחת לשבוע. היא יכולה לפזר את העבודה לאורך כל השנה או לחלק את הכיתה לקבוצות, ולכל קבוצה לתת טקסט ייעודי אחר.

צוות הפיתוח ממליץ לכל התלמידים לעבוד במשך השנה על כל הטקסטים שבערכה (12 שעות), ונוסף על כך לערוך על כל טקסט שיעור שבו תלמיד אחד או קבוצה של תלמידים יכינו פעילות העשרה בעקבות נושאים שעלו בטקסט. הכוונה למידע נוסף על אחד הנושאים, להצגת עמדה, להמחשה באמצעים ויזואליים, לסיפור אישי, לסיפור אמנותי ועוד (12 שעות).

מחווים למורה

הערכה כוללת מחווים למורה לכל שלבי הביצוע של היחידות, לרבות דוגמות לתשובות תלמידים: בשלב מיפוי הטקסט באמצעות תרשים (שלב 2), ובשלב הכתיבה – שחזור הטקסט (שלב 5). בשלבים 3 ו-4 מוצגות ההשלמות שבטקסט המקור. פירוט לגבי העקרונות המנחים את ההערכה של איכות ההשלמה מוצג בסעיף שבו יש ההסבר למדדים של "טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה", עמודים 17–24.

כדי לסייע למורים לבדוק את התקדמות התלמידים, מצורפת "טבלת הערכה של ביצועי התלמיד/ה". הטבלה כוללת כמה מדדים שלפיהם מוערכת כל יחידה. מומלץ לבדוק את התקדמות התלמידים אחרי ביצוע של שלוש יחידות לפחות. אין צורך בהתערבות המורה במהלך הביצוע של שלוש היחידות האלה. התלמידים לומדים ומשתכללים מעצם התנסותם בעבודה על היחידות.

מצורפות לערכה 2 טבלאות המאורגנות לפי רמות הקושי של הטקסטים. טבלה ראשונה מכילה את ששת הטקסטים שבקבוצות 1 ו-2, והטבלה השנייה מכילה את ששת הטקסטים שבקבוצות 3 ו-4. לנוחות המורים צירפנו גם טבלה ריקה, המאפשרת למורה להתאים לכל תלמיד/ה את סדר העבודה על הטקסטים.

מומלץ שכל תלמידי הכיתה ישלימו את התהליך, כלומר יבצעו את כל 5 השלבים עבור 12 הטקסטים שבערכה. עצם העשייה תורמת ללמידה ולשיפור הביצועים שלהם מטקסט לטקסט. ככל שקוראים יותר טקסטים, כך מתגבשת תפיסה לגבי מהותו של הטקסט, ומתפתחת מודעות לעובדה שהטקסט הוא יחידה אוטונומית המורכבת מחלקי טקסט שונים.

כל התלמידים יפיקו תועלת מהתהליך גם ללא התערבות אינטנסיבית מצד המורה. יחד עם זאת, במקביל להשלמת המשימות, מצופה מן המורה להתערב בצמתים מוגדרים מראש, לספק משוב לתלמידים ולקדםם בנקודות הקושי שלהם.

כדי שהתלמידים יפיקו תועלת רבה יותר מהערכה, מומלצת פעילות העשרה בכיתה בעקבות הנושאים השונים שהטקסטים מזמנים. הצעות לפעילויות העשרה מוצגות בעמוד 210.

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה

שליחים	שימוע הטקסטים מודים	הכלב	משחק הכדורגל	מי צריך פייסבוק?	ארוחת בוקר	ילד בן 9	מכנסי הג'ינס
		☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא
1 - קריאה	יכולת קריאה עצמאית	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא
		☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא
2 - מילוי תרשים	מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא
		☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא
3 - השלמות מצומצמות	1. ניסיון התמודדות 2. מספר הטעויות... • שאינן פוגמות בתוכן • הפוגמות מהותית 3. סה"כ טעויות	_____ (9) השלמות	_____ (11) השלמות	_____ (12) השלמות	_____ (10) השלמות	_____ (14) השלמות	_____ (11) השלמות
		_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות
4 - השלמות מורחבת	1. ניסיון התמודדות 2. מספר הטעויות... • הפוגמות מעט • הפוגמות מהותית 3. סה"כ טעויות	_____ (9) השלמות	_____ (9) השלמות	_____ (7) השלמות	_____ (8) השלמות	_____ (9) השלמות	_____ (8) השלמות
		_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות
5 - כתיבת הקטע	1. באיזו מידה שוחזר יחידות התוכן? 2. האם השחזור אוטומטי? 3. האם הפיסוק הולם?	(בטקסט 12 יח' תוכן) ☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	(בטקסט 16 יח' תוכן) ☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	(בטקסט 14 יח' תוכן) ☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	(בטקסט 9 יח' תוכן) ☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	(בטקסט 17 יח' תוכן) ☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	(בטקסט 13 יח' תוכן) ☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא
		☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא
		☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא
		☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא

הערות: _____

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה

שלב	שמות הסקטים					
	מורדים	קרקס	פיטר פן	המצאת הגלגל	פרס נובל	מסטיק
1 - קריאה	יכולת קריאה עצמאית	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐
2 - מילוי תרשים	מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐
3 - השלמות מצומצמות	1. ניסיון התמודדות	השלמות (9)	השלמות (11)	השלמות (12)	השלמות (10)	השלמות (14)
	2. מספר הטעויות... • שאינן פוגמות בתוכן • הפוגמות מהותיות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות
	3. סה"כ טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות
4 - השלמות מורחבת	1. ניסיון התמודדות	השלמות (9)	השלמות (9)	השלמות (7)	השלמות (8)	השלמות (8)
	2. מספר הטעויות... • הפוגמות מעט • הפוגמות מהותיות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות
	3. סה"כ טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות
5 - כתיבת הקטע	1. באיזו מידה שוחזר יחידות התוכן?	(בטקסט 12 יח' תוכן) ☐	(בטקסט 16 יח' תוכן) ☐	(בטקסט 14 יח' תוכן) ☐	(בטקסט 9 יח' תוכן) ☐	(בטקסט 17 יח' תוכן) ☐
		כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐
	2. האם השחזר אוטומטי?	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐	כן ☐ לא ☐
	3. האם הפיסוק הולם?	הולם ☐ אין פיסוק ☐	הולם ☐ אין פיסוק ☐	הולם ☐ אין פיסוק ☐	הולם ☐ אין פיסוק ☐	הולם ☐ אין פיסוק ☐

הערות: _____

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה

שמות הטקסטים	שמות הטקסטים						שלב	
	מדרים							
1 - קריאה	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	☐ כן ☐ בסיוע קל ☐ לא	יכולת קריאה עצמאית	
	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא ☐ לא נכתב טקסט	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא ☐ לא נכתב טקסט	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא ☐ לא נכתב טקסט	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא ☐ לא נכתב טקסט	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא ☐ לא נכתב טקסט	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא ☐ לא נכתב טקסט	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא ☐ לא נכתב טקסט	מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות
3 - השלמות מצומצמות	1. ניסיון התמודדות	9. השלמות	11. השלמות	12. השלמות	10. השלמות	14. השלמות	11. השלמות	
	2. מספר הטעויות... • שאינן פוגמות בתוכן • הפוגמות מהותיות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	
	3. סה"כ טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	
4 - השלמות מורחבת	1. ניסיון התמודדות	9. השלמות	9. השלמות	7. השלמות	8. השלמות	9. השלמות	8. השלמות	
	2. מספר הטעויות... • הפוגמות מעט • הפוגמות מהותיות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	
	3. סה"כ טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	טעויות	
5 - כתיבת הקטע	1. באיזו מידה שוחזר יחידות התוכן?	(בטקסט 12 יח' תוכן)	(בטקסט 16 יח' תוכן)	(בטקסט 14 יח' תוכן)	(בטקסט 9 יח' תוכן)	(בטקסט 17 יח' תוכן)	(בטקסט 13 יח' תוכן)	
	☐ במידה רבה מאוד ☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ אין שחזור	☐ במידה רבה מאוד ☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ אין שחזור	☐ במידה רבה מאוד ☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ אין שחזור	☐ במידה רבה מאוד ☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ אין שחזור	☐ במידה רבה מאוד ☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ אין שחזור	☐ במידה רבה מאוד ☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ אין שחזור	☐ במידה רבה מאוד ☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ אין שחזור	☐ במידה רבה מאוד ☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ אין שחזור
	2. האם השחזור אוטומטי?	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא	☐ במידה רבה ☐ במידה מעטה ☐ כלל לא
3. האם הפיסוק הולם?	☐ הולם במידה רבה ☐ הולם במידה מעטה ☐ אין פיסוק	☐ הולם במידה רבה ☐ הולם במידה מעטה ☐ אין פיסוק	☐ הולם במידה רבה ☐ הולם במידה מעטה ☐ אין פיסוק	☐ הולם במידה רבה ☐ הולם במידה מעטה ☐ אין פיסוק	☐ הולם במידה רבה ☐ הולם במידה מעטה ☐ אין פיסוק	☐ הולם במידה רבה ☐ הולם במידה מעטה ☐ אין פיסוק	☐ הולם במידה רבה ☐ הולם במידה מעטה ☐ אין פיסוק	

הערות: _____

הסבר למדדים של "טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה"

"טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה" היא טבלה אישית שמילוי שלה לאורך זמן ישקף התקדמות או חוסר התקדמות של כל תלמיד בביצוע היחידות. כל טבלה כוללת 6 יחידות (6 טקסטים) המסודרות על-פי רמת קושי עולה, מהיחידה הקלה ביותר, "הכלב – חברו הטוב של האדם" ליחידה הקשה ביותר, "העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות".

היחידות פרוסות על פני דף אחד כדי שיהיה למורה נוח לצפות בביצועי כל תלמיד לאורך זמן. כיוון שבערכה מוצעות 12 יחידות הוראה-למידה, מצורפות לה שתי טבלאות הערכה, אחת לכל 6 יחידות. בנוסף מצורפת טבלה נוספת, ריקה, שבה ניתן לתעד ביצועי תלמידים שלא על פי הסדר המוצע אלא על סמך היכרות עם כל תלמיד וצרכיו.

שלב 1 קריאת הטקסט

המדד: יכולת הקריאה העצמאית של התלמיד את הטקסט.

בשלב זה נבדק אם התלמיד קרא את הטקסט באופן עצמאי או שהיה צורך בתיווך של המורה. התיווך יכול לכלול קריאה של הטקסט או ביאור מילים שאינן מובנות לתלמיד.

סולם הדירוג המופיע בטבלה:

☐ כן –	קריאה עצמאית לחלוטין
☐ בסיוע קל –	קריאה עצמאית ברובה, נדרש תיווך מזערי
☐ לא –	קריאה לא עצמאית, נדרש סיוע רב

שלב 2 מילוי התרשים

המדד: מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות

בשלב זה נבדק אם תוכן התרשים שייך לנושא, עד כמה הוא שייך לנושא ועד כמה הוא מייצג את הרעיונות המרכזיים בטקסט ואת הקשרים ביניהם. הדגש בשלב זה הוא על התוכן ולא על הניסוח, וכל עוד ניתן להבין את כוונת הכתוב, הדברים יתקבלו.

התרשים מוערך כיחידה אחת, כיוון שהוא שלב אחד בלבד בדרך לשחזור הסופי. יש להעריך יחד את שלושת חלקי התרשים: "הנושא המרכזי", "גוף התרשים" ו"משפט לסיום", אך ל"גוף התרשים" יש לתת משקל רב יותר מאשר ל"נושא המרכזי" ול"משפט לסיום". לעתים "האירועים החשובים" יבואו לידי ביטוי גם בחלקים האחרים של התרשים, ולכן יש לבחון אותו כמכלול.

בגוף התרשים חשוב שיינתן ייצוג לשני רעיונות מן הטקסט לפחות. לרשותכם קיימים בכל טקסט פירוט של הרעיונות המרכזיים שבו וכן פירוט של הרעיונות שנוכחותם בתרשים היא תנאי הכרחי להערכתם ברמה הגבוהה ביותר.

סולם הדירוג המופיע בטבלה:

☐ במידה רבה -	התרשים רלוונטי לטקסט ומייצג את מרבית הרעיונות המרכזיים שבו
☐ במידה מעטה -	התרשים רלוונטי לטקסט ומייצג רק חלק קטן מהרעיונות המרכזיים שבו
☐ כלל לא -	התרשים אינו רלוונטי לטקסט כלל כיוון שאינו מציג את תכני הטקסט
☐ לא נכתב טקסט -	כפשוטו

דוגמות לתשובות תלמידים ברמות השונות מופיעות בהמשך הערכה, עבור כל יחידה בנפרד.

שלב 3 השלמות מצומצמות

1. המדד: ניסיון התמודדות

בשלב זה נבדקות מספר ההשלמות של התלמיד. יש לציין בטבלה את מספר ההשלמות שהושלמו מתוך סך כל ההשלמות הנדרשות (למשל, 5 השלמות מתוך 9), ללא התייחסות לאיכות ההשלמות. הניסיון מלמד שבשלב זה אחוז ההצלחה של התלמידים גבוה ביותר. לכן, אם קיימות בשלב זה טעויות רבות, על המורה לברר את מהות הקושי ואת מקורו.

חשוב לציין: השלמה באמצעות מילה נרדפת או באמצעות רעיון מקביל שיכול להיות תחליף לכתוב בטקסט המקורי, היא השלמה נכונה ורצויה.

2. המדד: מספר טעויות

בשלב זה נבדקות מספר הטעויות בהשלמות, תוך התייחסות למהותן:

- טעויות שאינן פוגמות בתוכן

הכוונה לטעויות שבשכבת גיל זו נחשבות קלות, כגון:

- השמטה או הוספה של אותיות "משה וכלב" למילה המקורית. לדוגמה, השלמה של המילה "כלב" במקום "הכלב" או השלמת המילה "מזון" במקום "למזון".

- שגיאות כתיב באותיות אהוי+ע או שגיאות כתיב באותיות הומופוניות, למשל:
  - ח-כ, כ-ק, ט-ת. לדוגמה, כתיבת "לאטמצה" במקום "להתמצא".
- חוסר התאמה במין ובמספר. לדוגמה, השלמה שגויה של "חומרי הדברה **מזיקה** לחקלאות" במקום "חומרי הדברה מזיקים לחקלאות".
- השלמה נכונה בתוספת חזרה על מילה המופיעה לפני ההשלמה.

• טעויות הפוגמות מהותית בתוכן

- הכוונה לטעויות הפוגמות מהותית בהבנת הכתוב.
- אם הקורא אינו יכול לשחזר את הטקסט המקורי, סימן שזוהי טעות מהותית.
- חוסר התאמה בזמן הפועל תיחשב בשכבת גיל זו טעות הפוגעת מהותית בתוכן.
- המלצה: כדאי לקרוא ברצף את ההשלמות של כל תלמיד ולסמן ב-X את הטעויות שלו. רק לאחר מכן יש לעמוד על טיבה של כל טעות: "פוגמת

3. המדד: סה"כ טעויות

כדי לקבוע מדד זה יש לבצע סכימה של כלל הטעויות שנספרו.

שלב 4 השלמות מורחבות

1. המדד: ניסיון התמודדות

בשלב זה נבדקות מספר ההשלמות המורחבות של התלמיד. יש לציין בטבלה את מספר ההשלמות שהושלמו מתוך סך כל ההשלמות הנדרשות (למשל, 5 השלמות מתוך 9), ללא התייחסות לאיכות ההשלמות.

2. המדד: מספר טעויות

בשלב זה נבדקות מספר הטעויות בהשלמות, תוך התייחסות למהותן:

• טעויות הפוגמות מעט בתוכן ו/או בתחביר

הכוונה לטעויות האלה:

- עודפות כלשהי בהשלמה, כלומר, כתיבה חוזרת של מילים שהופיעו לפני השמטה או לאחריה.
- השמטה של מילים או של צירופים שניתן לשחזר אותם על סמך ההקשר.
- השמטה של פריט מידע שהוא אינו גרעין ההשלמה.

"מכנסי הג'ינס הם אופנתיים ונתפרים בגזרות, בצורות ובצבעים שונים."	הטקסט המקורי:
"מכנסי הג'ינס הם אופנתיים _____."	ההשלמה הנדרשת:
"מכנסי הג'ינס הם אופנתיים <i>ונתפרים בגזרות ובצבעים שונים</i> ."	השלמת התלמיד:

הסבר: התלמיד השלים את גרעין הצירוף "ונתפרים", אך השמיט את המילה "בגזרות". זוהי טעות הפוגמת מעט בתוכן.

• טעויות הפוגמות מהותית בתוכן ו/או בתחביר

הכוונה לטעויות שבהן מושמט מידע חדש שאי אפשר לשחזרו מההקשר. כלומר, אם הקורא אינו יכול לשחזר את הטקסט המקורי, סימן שזוהי טעות מהותית.

דוגמות להשלמות מסוגים שונים מתוך "הכלב – חברו הטוב של האדם"
בדוגמות שלפניכם התלמידים היו צריכים להשלים את החלק המסומן בקו. ההשלמות של התלמידים מופיעות בכתב יד.

השלמה 6

יש אנשים הנזקקים לכלב נחיה, כי הם מתקשים לראות או אינם רואים כלל.

תלמיד השלים: *אנסיצ אצוריק אהתמא אסביבתט* – טעות מהותית. פגיעה במידע החדש שלפיו עיוורים נזקקים לכלב בגלל קשיים בראייה. נוסף על כך, התלמיד פשוט העתיק את המשפט המופיע אחרי ההשלמה הזאת בטקסט המקורי.

תלמיד השלים: *הט מיתקשית אראות* – טעות הפוגמת מעט בתוכן. השמטה של חלק מהמשפט הכולל שאינה גורעת מידע מהותי מן הטקסט.

תלמיד השלים: *נחיה כי הט מתקשית אראות או אניט רואית כלל* – טעות הפוגמת מעט בתוכן. יש עודפות: חזרה על המילים "נחיה" ו"כי".

השלמה 7

אין זה משנה מה הסבה לאמוץ כלב.

תלמיד השלים: *מה הסיבה אראות* – השלמה מלאה. המילה החסרה "כלב" אינה הכרחית.

תלמיד השלים: *מה הסיבה* – טעות הפוגמת מעט בתוכן. נכתב "מה הסיבה" אך לא הסיבה למה. כיוון שיש קשר תמטי לנאמר קודם, אפשר להבין את הטקסט למרות ההשלמה החלקית.

השלמה 9

הנאמנות הזאת באה לידי בטוי גם בשירים, בספורים ובסרטים שבהם מצג הקשר המיוחד בין האדם לבין הכלב.

תלמיד השלים: *באה לידי ביטוי בשירות ובסרטים* – טעות הפוגמת מעט בתוכן, בשל ההשלמה של גרעין הצירוף הפועלי בתוך המשפט הכולל. לא נתייחס כאן לטעות הריבוי.

תלמיד השלים: *באה לידי ביטוי בט השירים* – טעות הפוגמת מהותית בתוכן ובתחביר. המילה "השירים" אינה קשורה לטקסט ואנו לא מבינים למה הכוונה.

3. המדד: סה"כ טעויות

כדי לקבוע מדד זה לבצע סכימה של כלל הטעויות שנספרו.

שלב 5 כתיבת הקטע: שלב השחזור

הערכת הטקסט העצמאי שכתב התלמיד נעשית על-פי שלושה מדדים:

- א. מידת השחזור של יחידות התוכן;
- ב. מידת האוטונומיה של הטקסט המשוחזר;
- ג. מידת השימוש בפיסוק הולם.

1. המדד: מידת שחזור יחידות התוכן

יש לספור את כל יחידות התוכן בטקסט שכתב התלמיד. ככל שמספר יחידות התוכן בטקסט זה יהיה קרוב יותר למספר יחידות התוכן בטקסט המקורי, כך המדד יהיה גבוה יותר. בכל טקסט מפורטות כל יחידות התוכן שלו. יחידת תוכן מוגדרת כצירוף המביע רעיון חדש. היא יכולה להיות משפט שלם או חלק ממשפט, או כמה משפטים יחד העוסקים באותו הרעיון. אם בכותרת מובע רעיון חדש, גם הוא ייחשב ליחידת תוכן. סולם הדירוג המופיע בטבלה:

☐ במידה רבה מאוד – שוחזרו כל יחידות התוכן שבטקסט המקורי או רובן (יותר מחצי).
☐ במידה רבה – שוחזרו כמחצית יחידות התוכן שבטקסט המקורי. במקרים שבהם שוחזרו בדיוק מחצית יחידות התוכן, יש להפעיל שיקול דעת נוסף על הפן הכמותי. אם היחידות המשוחזרות משקפות את הרעיונות המרכזיים של הטקסט, יוערך הטקסט כמשוחזר "במידה רבה". אם היחידות המשוחזרות אינן משקפות ברובן את הרעיונות המרכזיים, יוערך הטקסט כמשוחזר "במידה מעטה".
☐ במידה מעטה – שוחזרו פחות ממחצית יחידות התוכן שבטקסט המקורי.
☐ אין שחזור – מצב שבו לא נכתב טקסט כלל או ששוחזרה יחידת תוכן אחת לכל היותר או שהכתיבה אינה קשורה לתכני הטקסט ומשום כך אינה שחזור שלו.

דוגמות לתשובות תלמידים ברמות השונות מופיעות בהמשך הערכה, עבור כל יחידה בנפרד.

2. המדד: מידת האוטונומיות של הטקסט

טקסט אוטונומי הוא טקסט שלם המובן לקורא. הטקסט מהווה יחידה עצמאית מובנת ללא צורך בהכרת הטקסט המקורי, כך שלאחר קריאתו ניתן להבין היטב את מה שהיה כתוב בטקסט המקורי. כדי שהשחזור יהיה טקסט עצמאי הוא צריך לכלול את הרכיבים המרכזיים הבונים את הטקסט ברצף הגיוני והקושרים את המשפטים זה לזה.

טקסט לא אוטונומי הוא טקסט הנתפס כחלקי, כזה שאינו יכול לעמוד בזכות עצמו ללא הטקסט המקורי. בטקסט כזה חסרים פרטים חשובים, שבלעדיהם יתקשה הקורא לשחזר את הטקסט המקורי. לעתים ניתן למצוא קשר בין מספר יחידות התוכן המשוחזרות ובין האוטונומיות של הטקסט, מכיוון שאם חסרים רעיונות מרכזיים, האוטונומיות בהכרח נפגמת.

סולם הדירוג המופיע בטבלה:

- במידה רבה** – הקורא יכול לשחזר בקלות את הרעיונות שבטקסט המקורי.
- במידה מעטה** – הקורא יכול לשחזר באופן חלקי את הרעיונות שבטקסט המקורי.
- כלל לא** – הקורא אינו יכול לשחזר את הרעיונות שבטקסט המקורי.

3. המדד: כמות הפיסוק וטיבו

הפיסוק הוא אמצעי תשתיתי המשרת את הטקסט כיחידה שלמה. הפיסוק מאפשר לקרוא את הטקסט בנוחות, ודרכו מתבצעת התכתבות של הכותב עם הקורא. חשוב שהתלמידים יבינו שכאשר הם כותבים טקסט המיועד לקריאה של אדם אחר, עליהם לתת את הדעת לפיסוק שיאפשר קריאה נוחה וזורמת. התייחסות לפיסוק היא דרישת יסוד בכתביה. בשכבת גיל זו הדרישה היא לפיסוק בסיסי, ולכן שימוש רק בנקודות ובפסיקים במקומות המתאימים ייחשב פיסוק הולם במידה רבה.

סולם הדירוג המופיע בטבלה:

- הולם במידה רבה** – שימוש בסימני פיסוק לאורך הטקסט. ברוב הטקסט נעשה שימוש בסימני פיסוק מתאימים במקומות הנכונים, והקורא יכול לקרוא את הטקסט בצורה נוחה וזורמת [אין לשפוט בחומרה חילוף בין נקודה לפסיק].
- הולם במידה מעטה** – יש פיסוק, אך הוא חלקי, אינו עקבי ולעתים שגוי: הפיסוק אינו מופיע תמיד במקום המתאים, או שהוא שגוי, למשל, יש שימוש בנקודה במקום בסימן שאלה.
- אין פיסוק** – אין פיסוק כלל או שנעשה שימוש בסימן פיסוק אחד לאורך כל הטקסט (למשל, נקודה בסוף הטקסט).

הערכת הטקסט כמכלול

לטקסט השחזור של התלמיד יש "פנים רבות", וניתן להעריך אותו בהיבטים שונים, כפי שעשינו כאן (מבחינת הרעיונות והפיתוח שלהם, מבחינת הבהירות של הטקסט, התלויה ברצף ובקישוריות, ומבחינת הצורה, חלוקה לפסקות, שבירת שורות הגיונית ופיסוק). ערכה זו מתמקדת בהיבטים האלה ומבחינה ביניהם. עם זאת, חשוב ומומלץ להתבונן בטקסט גם ב"מבט-על", כלומר לבחון אותו כמכלול, את חוזקותיו ואת חולשותיו, ולתת לתלמיד משוב בונה בהתאם. כדי לעודד את הכתיבה, כדאי בכל פעם להבליט מרכיב אחד בכתיבה, אשר שיפור שלו יגרום לטקסט להיות איכותי יותר.

הערות כלליות

- יש לשים לב שההערכה של תלמיד מסוים יכולה להיות שונה בכל אחד מן המדדים. למשל, ייתכן מצב שבו הקטע המשוחזר של התלמיד יהיה אוטונומי במידה רבה, אך הוא יכיל רק את מחצית יחידות התוכן שבטקסט המקורי, והפיסוק יהיה "הולם במידה מעטה".
- בתחתית טבלת ההערכה יש מקום לכתיבת "הערות כלליות". ההערות האלה יוכלו לסייע במעקב אחר ההתפתחות של כל תלמיד/ה.